

Королёва И. И.

РЕАЛИЗАЦИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА
В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье обосновано, что компетентностный подход создает возможность решения проблем профессиональной подготовки, способствует выявлению личностно-деятельностного характера в образовании с сохранением её традиционной фундаментальности и универсальности. Раскрыто его специфику, которая проявляется в направленности образовательного процесса на формирование и развитие ключевых (базовых) и предметных компетентностей личности. Определено, что внедрение такого подхода в практику высшей школы будет успешным, если: определены цели обучения в соответствии с требованиями современности; выполняется оптимизация содержания образования, разработан инструментарий мониторинга качества компетентностно ориентированного образования.

Ключевые слова: компетентностный подход, профессиональная подготовка, компетентность, компетенции.

Koroleva I.I.

REALIZATION OF COMPETENCY APPROACH IN THE PROCESS
OF PROFESSIONAL TRAINING OF MANAGERS OF EDUCATION

The article examines ways of implementing of competency-based approach in training of educational managers. It reveals that competency approach provides possibility of solving of professional problems, contributes to transfer from subject-centered educational system to personality-oriented one and at the same time it preserves its traditional solidity and versatility. The article opens its identity, namely in the direction of educational process on forming, formation and development of basic competences, skills and habits of individuality. According to the analysis of scientific papers of scientists it is marked that mentioned competency approach identified the most important requirements for modern specialist of education, including manager of educational sector, in particular, to solve professional problems. He (she) should be able to acquire knowledge in independent way and to use them in different situations; to improve skills of self accordance with the requirements of training in terms of European integration processes; a person should be able to work in collective; be quick, active, mobile, know new technologies and implement reflection on his (her) effectiveness and feasibility of application. It is important to have ability and desire to research, to work hard. Inculcation of competency approach to educational practice will be successful if we will update training purposes, if we will do everything for modernization of educational content, modification of educational methods and forms, development of tools and further perfection of educational process.

Keywords: competency approach, professional training, competency, competences.

УДК 378

Одайник С. Ф.*

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті обґрунтовано необхідність формування в керівників навчальних закладів обізнаності з сучасними технологіями навчання, виховання та управління; доведено, що підготовка керівників до сучасного управління школою за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій є дієвим складником ефективного освітнього менеджменту; визначено основні характеристики керівника навчального закладу, необхідні йому для здійснення інновацій управлінської діяльності; окреслено, що формування хмаро-орієнтованого освітнього середовища позитивно впливає на організацію навчально-виховного процесу в навчальному закладі та створює оптимальні умови для підвищення мотивації учнів до їх навчально-дослідницької діяльності; показано важливість проведення моніторингових

© Одайник С. Ф.

досліджень в управлінській діяльності щодо підвищення результативності праці педагогів.

Ключові слова: керівник навчального закладу, освітні технології, хмарові технології, моніторинг якості освіти.

На сучасному етапі розвитку держави особливо гостро постало питання про рівень професіоналізму керівників навчальних закладів, їхні особистісні та професійні якості, культуру мовлення, моральні цінності, уміння вести за собою людей. Сьогодні відбувається переоцінка керівниками та менеджерами свого місця й ролі в системі управління, висуваються нові вимоги до сучасних управлінців.

Управління відіграє важливу роль у розвитку й функціонуванні організації. Керівники навчально-виховних закладів під час прийняття управлінських рішень мають реалізовувати управлінські технології, що спрямовані на успішне вирішення проблеми; раціонально планувати свою роботу і роботу підлеглих; чітко доводити завдання до виконавців, здійснювати контроль за діяльністю виконавців. Володіти компетенціями сучасного директора школи й управляти школою по-новому, з використанням сучасних освітніх технологій, можуть такі директори, які не зупиняються на досягнутому і постійно працюють над самовдосконаленням.

Питання управління освітою та управління педагогічним процесом у навчальному закладі на сьогодні є пріоритетним напрямком вітчизняної науки та розглядаються в роботах багатьох учених – О. Ануфрієвої, Ю. Бабанського, В. Бондаря, М. Гриньової, Л. Даниленко, О. Єльнікової, В. Маслова, М. Потапніча, В. Симонова, П. Третякова, Н. Талізної, І. Якиманської та інших. Найбільш важливі питання, пов'язані з основними особистісно-діловими та професійними якостями управлінців, розглядають у своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні науковці: Л. Васильченко, Р. Вдовиченко, А. Гаврилюк, Б. Карлоф, А. Китов, М. Лагунова, Ф. Тейлор, В. Уругкін, А. Файоль та інші. У наукових роботах Л. Каращук, Н. Коломінського, Ю. Конаржевського, В. Коростельова, В. Крижка, Є. Павлютенкова розкривається сутність освітнього менеджменту та зміст діяльності менеджера освіти. Ґрунтовні дослідження, присвячені проблемі інноваційних підходів до педагогічного менеджменту, належать Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльніковій, В. Пекельній та ін.

Ці роботи свідчать про те, що науково-педагогічна думка поступово йде шляхом розроблення та стимулювання розвитку освіти. Проте вивченню проблеми використання сучасних освітніх технологій у професійній діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу не приділялося достатньої уваги, що й стало предметом розгляду в нашій статті.

Мета статті полягає в розкритті сучасних освітніх технологій, що впроваджують керівники загальноосвітніх навчальних закладів у своїй професійній діяльності.

Вимоги до особистості керівника є традиційно високими. Під професійними якостями керівника Л. Карамушка розуміє внутрішнє поєднання багатьох характеристик (компетентність, висока відповідальність, особиста гідність, сміливість, працездатність, комунікабельність, увага до підлеглих, професійне самовдосконалення, оптимізм), що мають вирішальний вплив на управлінську діяльність [4]. Керівник сучасного освітнього закладу є насамперед публічним діячем, оскільки у своїй роботі він постійно вступає в спілкування з п'ятьма соціальними групами – учнями, педагогами, місцевим керівництвом освіти, технічним персоналом і батьками. Крім того йому необхідно підтримувати зв'язок із громадськістю. Виходячи з цього директору школи просто необхідно бути привабливою, цікавою та авторитетною особистістю [6].

Важливою якістю директора школи є вміння організувати роботу всього колективу для досягнення мети. За допомогою свого авторитету керівник впливає на інших членів педагогічного колективу, формує цінності та пріоритети школи, створює особливий мікроклімат. Щоб уміло організувати людей, управлінцю треба бути організованим самому.

Вирішальний вплив на управлінську діяльність керівника навчального закладу має вміння орієнтуватись у тенденціях загальнодержавного розвитку та вміння обирати пріоритетні напрямки та оптимальні шляхи розвитку закладу освіти; здатність до залучення інвестиційних коштів; володіння технологіями освітнього та інноваційного менеджменту; наявність стійкого мотиву та особистої потреби у здійсненні інноваційної діяльності; креативність, відповідальність [11].

В інформаційному суспільстві однією з важливих якостей керівника школи, умов успішності його як професіонала-менеджера освіти є готовність до використання сучасних освітніх технологій.

Незважаючи на популярність освітніх технологій, учені не досягли єдності в трактуванні терміна: технологія походить від гр. *techné* – «мистецтво, майстерність» і *logos* – «наука, закон». Тобто «технологія» – це наука (вчення) про майстерність. Сьогодні «технологія» – це одне з найчастіше використовуваних понять не тільки у виробництві, а й у медицині, політиці, сфері обслуговування і, звичайно, в освіті. Вивченням освітніх технологій в Україні займаються А. Алексюк, М. Гриньова, Л. Дубровська, В. Євдокимов, І. Зязюн, А. Кіктенко, А. Нісімчук, О. Пехота, І. Прокопенко, С. Сисоєва, Н. Яковець та ін. Узагальнюючи різні підходи до тлумачення цього поняття зазначимо, що освітня технологія – це спосіб оптимального досягнення мети суб'єктами та об'єктами педагогічного процесу з використанням відповідних методів.

Головним напрямком перебудови освітнього менеджменту та його радикального вдосконалення, пристосування до сучасних умов стало впровадження високоефективних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) (зокрема хмарових технологій) і моніторингу якості освіти.

Сьогодні управління школою стає професійною діяльністю, зміст якої виходить за межі педагогіки. Її значення змінюється й розуміється як регулювання інформаційних потоків і комунікаційних процесів. Професіоналізм сучасного керівника школи визначається знаннями й уміннями обробки інформації [3]. Уміння працювати з інформацією стає одним із необхідних компонентів ефективної діяльності керівних кадрів освітян.

На думку І. Адамович, керівник мусить уміти управляти інформаційними ресурсами і комунікаційними технологіями, володіти сучасними засобами інформації та інформаційними технологіями й пов'язаним з цим пошуком, аналізом та відбором необхідної інформації, її перетворення, збереження та передання [1].

Усі ці уміння входять до поняття «медіа-грамотність», що визначене в Концепції впровадження медіа-освіти в Україні як «рівень медіа-культури, що стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіа-засобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіа-джерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують» [7].

Інформаційно-комунікаційні технології – це широкий спектр цифрових технологій, що використовуються для створення, передання, розповсюдження інформації та надання послуг: програмне забезпечення, комп'ютери, телефонні лінії, мобільний зв'язок, електронна пошта, мережі безпроводного і кабельного зв'язку, мультимедіа, Інтернет. Їх застосування в галузі освіти і безпосередньо в діяльності керівника закладу стало загальною необхідністю. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес школи забезпечує поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень. ІКТ позитивно впливають на всі компоненти системи навчання – мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання. Тому підготовка керівників до сучасного управління школою за допомогою ІКТ є дієвим складником ефективного освітнього менеджменту.

Такі напрямки діяльності керівника школи, як управлінська діяльність; дослідницька діяльність; збір, накопичення й обробка методичної інформації; створення фонду науково-методичної інформації; навчання й самоосвіта доцільно вирішувати за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Проте стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та зростання вимог до якості освіти призвів до необхідності адаптування й упровадження нових інформаційних сервісів. Апаратне і програмне забезпечення вдосконалюється та оновлюється практично щодня, і будь-який загальноосвітній навчальний заклад навряд чи зможе змінювати свою комп'ютерну техніку та програмне забезпечення відповідно до мінливих тенденцій розвитку технологій. Саме хмарні технології відкривають нові можливості управління навчально-виховним процесом, науково-методичною роботою та в загальному результаті – управлінням навчальним закладом.

Хмарові технології – це технології, що надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера з використанням програмного забезпечення як онлайн-сервісу. Останнім часом масштаби впровадження хмарових технологій стрімко зростають. За оцінками аналітиків, хмарові обчислення вважаються найбільш перспективною стратегічною технологією майбутнього, прогнозується міграція більшої частини інформаційних технологій в хмари протягом найближчих 5-7 років [2].

Сьогодні, щоб учитися, зовсім не потрібен учитель, що стоїть біля дошки. Учитися можна скрізь: і в приміщенні, і на відкритому повітрі. Для цього всього лише потрібен один з мобільних пристроїв, що дає вільний доступ до глобальної мережі Інтернет. Ми стаємо свідками швидкого впровадження хмарових технологій і сервісів у системі середньої освіти та розбудови єдиного інформаційного простору [10].

Переваги використання хмарових технологій:

- не потрібні потужні комп'ютери;
- зменшені економічні витрати на закупівлю;
- не потрібне оновлення програмного забезпечення;
- усе необхідне міститься у хмарі;
- доступність з різних пристроїв;
- необмежений обсяг збереження даних у хмаровому сховищі;
- зменшені ризики піратства;
- не потрібна прив'язка до робочого місця;
- захист даних від втрат;
- відкритість освітнього середовища;
- усі завдання з налаштування, усунення несправностей, розширення інфраструктури бере на себе сервіс-провайдер.

Використання хмарових технологій в управлінні ЗНЗ є важливою складовою розвитку єдиного інформаційного простору навчального закладу за умови чіткої організації роботи адміністрації школи. С. Литвинова визначає такі форми використання хмарних технологій в освіті: «віртуальні предметні спільноти», «віртуальні учительські», «віртуальні методичні кабінети», «віртуальні класи», «віртуальний документообіг», електронний щоденник і журнал, інтерактивна приймальня, тематичний форум, контентні сховища [8].

Забезпечення функціонування та управління простором дозволяє створити систему, в якій можна ефективно узагальнити інформаційні потоки, класифікувати всю інформацію, забезпечити доступ до центральних баз даних, забезпечити обмін інформацією. Формування саме хмароорієнтованого освітнього середовища найбільш позитивно вплине на організацію навчально-виховного процесу в освітньому закладі, створить оптимальні умови для підвищення мотивації учнів до їх навчально-дослідницької діяльності, забезпечить доступ до цього сервісу всіх шкіл, педагогічних працівників, учнів і батьків.

Важливу роль у забезпеченні ефективності навчально-виховного процесу має раціональне управління. Для того, щоб оцінити ефективність управлінської діяльності освітнього процесу та передбачити подальші кроки щодо її підвищення, запроваджено моніторинг якості освіти. Моніторингові дослідження – це інноваційний засіб якісного управління школою, що дозволяє побачити реальний стан освіти.

Питання моніторингу й оцінювання якості освіти є предметом дослідження значного кола як зарубіжних, так і українських дослідників. Теоретичні, методологічні та організаційні аспекти моніторингу якості освіти досліджували вітчизняні науковці І. Булах, Г. Єльнікова, О. Локшина, Т. Лукіна, В. Луначек, О. Ляшенко, С. Раков.

Поняття моніторингу почали використовувати в педагогічній науці порівняно нещодавно; вважається, що воно прийшло з соціології та екології. Систематичне відстеження результатів діяльності, її корегування – сутність моніторингу. За Т. Лукіною, моніторинг якості освіти – це спеціальна система систематичного збирання, оброблення, зберігання і розповсюдження інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі [9].

Система моніторингу якості освіти є обов'язковим елементом відповідного механізму управління якістю загальної середньої освіти. Моніторинг якості освіти об'єднує три найважливіші управлінські компоненти: контроль, експертизу різних аспектів діяльності школи, систему інформаційного забезпечення управління якістю освіти та застосовується за умови досягнення керівником і всією управлінською системою навчального закладу відповідного рівня стабільності.

Моніторинг відіграє ключову роль у підвищенні ефективності системи управління якістю освіти. Завдяки використанню моніторингових досліджень з'являється можливість своєчасного корегування діяльності і вчителя, і управління. Систематичність збору інформації при проведенні моніторингу – це важливий інструмент швидкого реагування на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього освітнього середовища.

Також надзвичайно актуальною та важливою є проблема моніторингу педагогічної майстерності вчителя. Це розв'язання багатьох питань – удосконалення системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників; повніше й ефективніше задоволення їхніх професійних запитів і потреб у системі методичної роботи; визначення сильних аспектів учителя; планування шляхів і конкретних засобів їх закріплення та розвитку в індивідуальному стилі педагогічної діяльності. Він також дає змогу оптимально вирішувати проблеми атестації працівників, оскільки максимально усуває суб'єктивізм і упередженість оцінки адміністрації школи. Для визначення професійного рівня вчителя, ефективності його діяльності керівниками навчальних закладів застосовуються такі форми моніторингу:

- ведення діагностичної карти;
- анкетування та тестування;
- ведення карти відстеження ефективності уроку;
- співбесіда з педагогами, батьками, учнями;
- аналіз статистичних даних і документації;
- вивчення результатів педагогічної діяльності.

Вагомими показниками фахової діяльності вчителя є моніторингові дослідження якості освіти школярів, результати державної підсумкової атестації. Визначення їхньої якості в межах державних стандартів загальної середньої освіти дає можливість керівникам визначити ефективність педагогічної діяльності вчителя.

Загальна структура організації та проведення моніторингу якості освіти має бути досить сталою, щоб забезпечувати можливість отримання об'єктивної та надійної управлінської інформації. Реалізація в цілісності всіх компонентів моніторингу робить його результативним. За отриманими моніторинговими даними керівник школи має

можливість вирішити завдання з удосконалення професійної компетентності педагогічних кадрів та підвищення їхнього науково-методичного й загальнокультурного рівня, отримати об'єктивний зріз стану освіти в навчальному закладі, узгодити параметри освітньої політики з державними і світовими тенденціями.

Отже, сучасна школа зазнає змін, і тому керівник має володіти такими знаннями і якостями, які б дозволяли ефективно управляти персоналом і забезпечувати умови для розвитку особистості.

Управління школою – це особлива діяльність, у якій її суб'єкти за допомогою планування, організації, управління й контролю забезпечують організованість спільної діяльності учнів, учителів, батьків, обслуговуючого персоналу та її спрямованість на кінцевий результат.

Основними характеристиками управлінської діяльності керівника закладу освіти на сучасному етапі вважаються: професійність, науковість, аналітичність, прогностичність, гнучкість, комунікабельність. Управлінські рішення у школі приймаються з метою вирішення певної назрілої освітньої проблеми і насамперед спрямовані на визначення найоригінальнішого, найефективнішого способу дії для досягнення відповідної мети. Усе це потребує адекватних змін у роботі адміністрації навчального закладу з пошуку і впровадження методик інноваційних освітніх технологій.

Сучасні освітні технології дають змогу керівнику вирішувати проблеми коригування та оптимального прийняття управлінського рішення, координації діяльності щодо підвищення результативності праці педагогів, стимулювання професіонального зростання й розвитку творчої ініціативи педагога, створення оптимальних умов для підвищення мотивації учнів до їх навчально-дослідницької діяльності, розвитку освітньо-інформаційного середовища та інформаційної інфраструктури навчального закладу.

Ефективність управління загальноосвітнім навчальним закладом значною мірою визначається професійною кваліфікацією, управлінською та інформаційною культурою керівних кадрів.

Подальші дослідження варто проводити в напрямках пошуку ефективних сучасних освітніх технологій, що допоможуть адміністрації прийняти відповідні управлінські рішення для покращення навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу.

Література:

1. Адамович І. В. Медіа-освіта в реалізації професійної компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / Адамович І. В. – Режим доступу : <http://konferenciya.jimdo.com/4-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%BE%D0%BA/4-1-%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2>.
2. Гриб'юк О. О. Перспективи впровадження хмарних технологій в освіті [Електронний ресурс] / О. О. Гриб'юк. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/1111/1/grybyuk-stattya1-hmary+_Сору.pdf.
3. Джумська Л. В. Порадник керівнику освітнього закладу «Прийняття управлінського рішення та організація контролю за його виконанням»: методичні рекомендації / Л. В. Джумська. – Миколаїв: ОППО, 2011. – 36 с.
4. Карамушка Л. М. Психологія управління / Л. М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 344 с.
5. Клеха Л. Управління інноваціями / Л. Клеха // Директор школи. – 2010. – № 40. – С. 24.
6. Комаровська А. В. Імідж керівника освітнього закладу / А. В. Комаровська // Управління школою. – Вид. група «Основа». – 2011. – № 21. – 94 с.
7. Концепція впровадження медіаосвіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibl.com.ua/informatika/34075/index.html>. – Назва з екрана.

8. Литвинова С. Г. Хмарні технології як засіб розбудови інноваційної школи [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова. – Режим доступу : http://www.zoipro.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip14.html. – Назва з екрана.
9. Лукіна Т. Моніторинг в освіті. Створення та функціонування системи моніторингу якості освіти / Т. Лукіна // Управління освітою – 2005.– № 4 (100). – С. 1-15.
10. Морозов А. Школяники уходять в облака [Електронний ресурс] / А. Морозов. – Режим доступу : <http://www.experts.in.ua/inform/smi/detail.php?ID=88090>.
11. Погрібна Н. С. Управляти школою по-новому / Н. Погрібна. – К. : Шкільний світ, 2009. – 112 с.

Одайник С. Ф.

СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ОСНОВА ПРОФЕССИОНАЛИЗМА РУКОВОДИТЕЛЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье обоснована необходимость формирования у руководителей учебных заведений осведомленности с современными образовательными технологиями обучения, воспитания и управления; доказано, что подготовка руководителей к современному управлению школой с помощью ИКТ являются действенным компонентом эффективного образовательного менеджмента; определены основные характеристики руководителя учебного заведения, необходимые ему для осуществления инноваций в управленческой деятельности; доказано, что формирование облачно ориентированной образовательной среды положительно влияет на организацию учебно-воспитательного процесса в учебном заведении и создает оптимальные условия для повышения мотивации учащихся к учебно-исследовательской деятельности; показана важность проведения мониторинговых исследований в управленческой деятельности по повышению результативности труда педагогов.

Ключевые слова: руководитель учебного заведения, образовательные технологии, облачные технологии, мониторинг качества образования.

Odainyk S. F.

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AS BASIS OF PROFESSIONALISM OF HEAD OF EDUCATIONAL TEACHING ESTABLISHMENT

In the article necessity of forming of modern educational technologies of training, upbringing and management among heads of educational institutions is grounded; it is proved that training of leadership in modern school through information and communication technologies were effective component of educational management; it is determined the main characteristics of head of educational establishment, necessary for implementation of innovation management activity; it is proved that forming of Cloud Technology, oriented on educational environment had positive effect on organization of educational process at school and it created optimal conditions to increase motivation of students for study and research activities; it is shown the importance of conducting of monitoring studies in management activities on improving performance of teachers; it is emphasized that such activities of school leader as managerial activity, bibliographic work; research; collection, accumulation and processing of methodical information; establishment of fund of scientific information; training and self-education were significant and more effective in dealing with information and communication technologies; modern educational technologies allowed manager to solve problems of adjustment and acceptance of optimal administrative decisions, coordination of activities to improve effectiveness of teachers, promoting professional growth and development of creative initiative of teacher, creation of optimal conditions to increase motivation of students for study and research activities.

Keywords: head of teaching establishment, educational technologies, Cloud Technologies, monitoring of quality of education.